

Baggeren en schonen voor een natuurlijke sloot

Dit artikel werd in aangepaste vorm gepubliceerd in Loonbedrijf d.d. 20 maart 2000 door Rob Hoekstra en Adriaan Guldemond

De laatste jaren staat agrarisch natuurbeheer in toenemende mate in de belangstelling. In steeds meer gebieden wijzigen boeren en loonwerkers hun beheer, wat leidt tot een grotere rijkdom aan soorten in het agrarisch gebied. Ook het onderhoud van de sloot staat in de belangstelling. De sloot is immers een belangrijk element in de natuur van het landelijk gebied.

Het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) heeft een brochure geschreven met praktische adviezen voor natuurvriendelijk slootbeheer. U vindt deze brochure "Schoon water, een sloot vol leven" als bijlage bij deze aflevering van Het Loonbedrijf. In de brochure vindt u uitgebreide informatie over alle aspecten van het slootbeheer. In dit artikel gaan we vooral in op het slootonderhoud, omdat u daarmee als loonwerker het meest te maken heeft.

De Levende Sloot

Waterplanten zorgen voor zuurstof in het water. Bovendien vormen ze met hun ondergedoken bladeren en stengels schuilplaatsen voor veel dieren. In sloten met waterplanten, voelen vissen en insecten zich thuis. De snoek bijvoorbeeld, zet haar eitjes af op de stengels van waterplanten. Voorns en stekelbaarsjes verschuilen zich tussen de waterplanten tegen vraatzuchtige roofvissen zoals de snoek en tegen reigers.

In veel gevallen is aan de waterplanten te zien of de sloot gezond is of niet. Als de sloot geheel bedekt is met kroos, wordt het water zuurstofloos en verstikt het waterleven. In sloten die gedeeltelijk met waterplanten zijn begroeid, komt voldoende zuurstof in het water. In dergelijke sloten zijn veel soorten insecten, slakken en vissen te vinden. Voorbeelden van planten in schone sloten zijn krabbescheer, kikkerbeet en blaasjeskruid.

Slootbeheer

Loonwerkers hebben grote invloed op het slootbeheer. Zij voeren in veel gevallen de werkzaamheden uit voor boeren en andere slootbeheerders zoals gemeenten en waterschappen. Door goed te overleggen met de klant, kunt u samen de beste methode voor slootonderhoud afspreken.

Om een 'levende sloot' met een hoge natuurwaarde te krijgen, kunt u de sloot natuurvriendelijk beheren. Dat betekent dat u met maaien, slootschonen en baggeren rekening houdt met de planten en dieren in de sloot. Omdat elk landschap en elke sloot anders is, verschillen de mogelijkheden per gebied en per bedrijf. Soms verschillen ook de sloten op één bedrijf zodanig van elkaar, dat ze een verschillend beheer vragen. Omdat de boeren en loonwerkers die in het gebied aan het werk zijn de sloten het beste kennen, kunnen zij het beste bepalen welk beheer het meest geschikt is. Daarvoor is een goed overleg tussen de boeren, loonwerkers en het waterschap noodzakelijk.

Slootschonen

Slootschonen is noodzakelijk, zowel voor de waterafvoer als voor het behoud van natuurwaarden. Uit experimenten in diverse gebieden blijkt dat u bij het slootschonen heel goed rekening kunt houden met de natuur. Om de planten in het talud niet te verstikken, kunt u het vuil het beste hoog op de kant zetten of - nog beter - op het perceel. Bij smalle sloten kunt u het materiaal op één kant zetten, zodat de andere kant de kans krijgt zich te ontwikkelen.

Een spijlenbak is beter dan een dichte bak, omdat kleine dieren dan in het water achterblijven. Met een maaikorf kunt u de slootkant in één werkgang op een natuurvriendelijke manier schonen. Door hier en daar een stukje van de sloot over te slaan, bijvoorbeeld in een doodlopend gedeelte, kunnen planten en dieren zich van daaruit weer makkelijk verspreiden.

Ook in de zand- en kleigebieden is natuurvriendelijk slootonderhoud mogelijk. Veel sloten hoeven niet ieder jaar aan twee zijden gemaaid te worden. Daardoor ontstaat een kruidenrijke slootkant met een grote variatie aan soorten vanaf de sloot (nat) tot aan het perceel (droog). In het water kan overjarig riet blijven staan waarin vogels broeden zoals de rietgors en de blauwborst.

Baggeren

Door regelmatig te baggeren, blijven de sloten op diepte en verbetert de waterkwaliteit. In veengebieden moet veel vaker gebaggerd worden dan in klei- en zandgebieden. Speciaal in de veengebieden is de laatste jaren de 'baggerpomp' in bedrijf. Daarmee wordt de bagger in één

werkgang uit de sloot gepompt en gelijkmatig over het perceel verspreid. Bagger bij voorkeur in de nazomer of het najaar. Zorg ervoor dat er geen bagger in de slootkant komt, omdat dat de plantengroei verstikt. Als een boer bloemrijke slootkanten ontwikkelt, is het funest als er bagger in de slootkant komt.

Droogvallende sloten

Veel sloten op zand en klei vallen een deel van het jaar droog. Deze zijn bij uitstek geschikt voor een bloemrijke plantengroei. Maai het talud hoogstens een of twee keer per jaar, liefst na de bloei. Voer het maaisel af met een maai-harkcombinatie of met apparatuur die het maaisel over het perceel verspreidt. In veel gevallen kunt u delen van de plantengroei laten staan en het pas het volgende jaar maaien. Dan ontstaat er een kruidenrijke slootkant waarin ook dieren (veldmuizen, vlinders, andere insecten) zich thuisvoelen.

Praktijkervaringen

Steeds meer boeren in Nederland richten een Agrarische Natuurvereniging op. Daarin wisselen zij ervaringen uit over agrarisch natuurbeheer in hun streek. De Utrechtse Venen is zo'n vereniging in de buurt van Woerden. Samen met het waterschap heeft de vereniging geëxperimenteerd met slootonderhoud dat recht doet aan de natuur. De boeren bepalen zelf welk onderhoud het meest geschikt is voor de sloten op hun bedrijf. Zowel de boeren als het waterschap zijn positief over de samenwerking.

De Agrarisch Natuurvereniging Waterland wil de natuurwaarden en de waterkwaliteit van de sloten verbeteren. De leden testen al enige jaren verschillende technieken, zoals baggerpompen en maaiapparatuur. Ook ontwikkelen zij een meetlat voor de kwaliteit van de sloten in hun gebied, zodat ze zelf kunnen testen wat hun beheer aan natuur oplevert. Als loonwerker kunt u inspelen op deze initiatieven door aan te geven dat u maatwerk kunt leveren: voor een goed onderhouden sloot én voor een natuurrijke sloot.

Ideeën?

Als u ideeën heeft over natuurvriendelijk slootbeheer, kunt u die natuurlijk met uw opdrachtgevers overleggen. Niet alleen boeren, maar ook overheden zijn tegenwoordig geïnteresseerd in natuurvriendelijk slootbeheer. Als u werk uitvoert voor gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat of provincies, kunt u uw ideeën met hen doorspreken. Dat kan bijvoorbeeld gaan over de apparatuur, de werkwijze of het tijdstip van onderhoud. Ook bij de inrichting van de sloot kunt u een rol spelen. In de brochure vindt u suggesties voor terrastaluds, verbrede sloten en de inrichting van droogvallende sloten.

In dit artikel en in de bijgevoegde brochure hebben wij een aantal suggesties en praktijkvoorbeelden gegeven die bijdragen aan natuurvriendelijk slootbeheer. Wij hopen dat u deze ideeën in praktijk kunt brengen. En wij hopen ook dat u zelf goede suggesties en ideeën heeft, en dat u de mogelijkheid krijgt om die in de praktijk toe te passen.

Sluit venster